

aan : Leden van de gemeenteraad en burgercommissieleden
van : Richard van der Krieken/De Stout Groep B.V.
datum : 8 juni 2021
cc :
onderwerp : Opbouw nieuwe nota Afval- en Grondstoffenplan 2022-2025

memo:

1. Terugblik naar themabijeenkomst 26 mei

Op de themabijeenkomsten van 13 oktober 2020 en 26 mei 2021 hebben wij u bijgepraat over het dossier huishoudelijke afval- en grondstoffen. Daarnaast hebben wij weergegeven waar de gemeente Geldrop-Mierlo op dit moment staat in dit dossier, wat de toekomstverwachtingen zijn en welke route wij voor ons zien. De route naar 100 kg restafval per inwoner!

Deze nota geeft de opbouw van het te schrijven afval- en grondstoffenplan voor de jaren 2022-2025 weer. Wij hopen dat u zich kunt vinden in deze opbouw en het plan aansluit bij uw verwachtingen. In dit voorstel geven wij weer wat volgens ons de beste route naar 100 kg restafval per inwoner is.

2. Scope

Grondstoffen en grondstoffenkwaliteit

De (mondiale) inzet op huishoudelijke afval- en grondstoffen richt zich op het verhogen van de inzameling van grondstoffen én op de kwaliteit van de ingezamelde grondstoffen. Dit alles om deze grondstoffen zo hoogwaardig mogelijk te kunnen inzetten. Gestreefd wordt naar het sluiten van de grondstofketens en het verlagen van de milieudruk.

Effect: vermindering hoeveelheid restafval

Het verminderen van de hoeveelheid restafval is een effect van de inspanningen op grondstoffen. Het landelijk beleid kent als rode draad de transitie richting een circulaire economie (CE). Dit is vanaf 2013 in Nederland verwoord in het VANG-beleid (Van Afval Naar Grondstoffen). In het VANG-beleid werd gekoerst op 100 kg restafval in het jaar 2020 en 30 kg restafval in het jaar 2025. Het VANG-beleid is inmiddels opgenomen in het Rijksprogramma 'Nederland Circulair in 2050'. Het landelijk afvalbeheerplan (LAP3) vervult een rol in de uitvoering van het landelijke CE-programma. Ook LAP3 omarmt de doelstelling vanuit 'Nederland Circulair in 2050', zijnde een verdere afname van de hoeveelheid restafval in 2025 tot 30 kg per inwoner.

Beleid Geldrop-Mierlo

Het beleid van de gemeente Geldrop-Mierlo sluit aan bij de ambities en doelen van de landelijke overheid. In de nota duurzaamheid (2016-2019) is dit als volgt verwoord:

- In 2020 hebben we slechts 5% huishoudelijk restafval en wordt 95% hergebruikt.
- We streven naar een regionale circulaire economie.

In het coalitieprogramma van de gemeente Geldrop-Mierlo wordt gesproken over een duurzame omgang met onze leefomgeving nastreven, door samen met inwoners, organisaties en bedrijven actief te streven naar het terug dringen van niet afbreekbaar restafval in onze directe leefomgeving. Deze ambities hebben wij meegenomen als basis voor de door ons voorgestelde route.

3. Huidige situatie

Beleidsmatig; Milieu-Service-Kosten

Het realiseren van 95% hergebruikt afval in 2020 is niet gelukt. Op dit moment stagneert het aandeel hergebruikt afval rondom de 70% (voor Covid 71%, tijdens Covid 67%). We zien dat het aandeel hergebruikt afval de afgelopen jaren stagneert, omdat de scheiding van grondstoffen stagneert. Om te komen tot 100 kg restafval is een trendbreuk nodig. In gemeenten waar méér gescheiden grondstoffen worden ingezameld, is voor een andere inzamelmethodiek gekozen.

De uitvoering van het beleid van de gemeente Geldrop-Mierlo is de afgelopen jaren heel stabiel geweest, gericht op het toevoegen van service ten aanzien van de gescheiden inzameling van grondstoffen. Meer service leidt echter niet meer tot minder restafval.

Het verlagen van de milieudruk van grondstofstromen is ook een belangrijke pijler uit het landelijke CE-beleid. De raad van de gemeente Geldrop-Mierlo heeft hiervoor extra aandacht gevraagd. Is het bijvoorbeeld mogelijk om de vervoersbewegingen verder te minimaliseren? Ook daar zullen wij in het nieuwe afval- en grondstoffenplan aandacht aan schenken.

De dekking van kosten vindt plaats via de afvalstoffenheffing. Kostentechnisch is het huidige afval- en grondstoffenbeleid gebaseerd op een kostendekkende afvalstoffenheffing met maximale toerekening vanuit de organisatie. De afvalstoffenheffing is gebaseerd op gedifferentieerde afvaltarieven (Diftar) en kent een vast- en variabel tarief. Op het variabele tarief kunnen huishoudens zelf invloed uitoefenen. Door minder (rest)afval te produceren daalt het variabel tarief.

De hierboven beschreven uitgangspunten van het huidige afval- en grondstoffenbeleid wordt door inwoners onderschreven (uitkomsten inwoneronderzoek april 2021) en leidt tot een hoge inwonertevredenheid (score 7,5 gemiddeld).

Huidige prestaties

Onderstaande tabel geeft de behaalde resultaten in kilogrammen per inwoner weer over de jaren 2018, 2019 en 2020.

kg/inw.	Gemeente Geldrop-Mierlo		
	2018	2019	2020
Aantal inwoners	29.252	39.595	39.728
Ongescheiden			
Restafval	117,3	124,8	136,4
Grof restafval	16,6	1,8	0,0
Bouw- en sloopafval	20,0	13,4	15,0
Subtotaal	153,9	140,0	151,4
Gescheiden			
GFT-afval	79,3	63,4	72,3
Papier en karton	64,1	61,8	63,5
Verpakkingsglas	29,3	26,3	31,0
PMD	25,9	28,7	33,4
Textiel en kleding	5,1	3,9	5,7

Luiers	7,4	7,3	7,3
E-goed	3,2	3,8	3,9
Groenafval	46,8	32,2	25,3
Bruikbare huisraad	35,4	35,4	7,4
Overig	93,4	76,1	60,6
Subtotaal	389,9	338,9	310,4
Totaal	543,8	478,9	461,9
Scheidingspercentage	72%	71%	67%

Het huidige beleid -lees de huidige scheidingsprikkels - leiden niet meer tot het verder scheiden van grondstoffen uit het restafval. Sterker nog, door Corona is in het jaar 2020 de hoeveelheid restafval toegenomen.

4. Onderzoek tot dusverre

Om te komen tot een nieuwe route voor het afval- en grondstoffenplan 2022-2025 hebben wij de volgende zaken onderzocht:

Desk-research

In de deskresearch hebben wij de 3 knoppen 'milieu-service-kosten' los van elkaar geanalyseerd. Wat zeggen onderzoeken hierover? In het kort hebben wij daarbij de volgende zaken onderzocht:

- Diftar of geen diftar

Uit (CBS/COELO)onderzoek blijkt dat Diftar-gemeenten gemiddeld een beter scheidingsprofiel hebben en een lagere afvalstoffenheffing realiseren. Ook blijkt dat Diftar in grotere gemeenten meer uitdagingen kent en er dus relatief veel kleinere gemeenten en/of samenwerkende kleinere gemeenten Diftar hebben.

- Bronscheiding of nascheiding

Er zijn beperkt onderzoeksgegevens beschikbaar vanuit gemeenten waar nascheiding wordt toegepast. Dit omdat een beperkte nascheidingscapaciteit aanwezig is in Nederland en data dus snel terug te leiden is tot betreffende fabriek (concurrentiegevoelig). Vanuit de Taskforce Afval gericht op het realiseren van nascheiding in de regio, samen met de Brabantse gemeenten, kunnen wij echter concluderen dat nascheiding (nu nog) iets duurder is maar in de toekomst wat meer mogelijkheden biedt voor de compacte bouw en hoogbouw. Dit betekent dat de impact van nascheiding voor Geldrop-Mierlo op dit moment weliswaar relatief beperkt is (weinig aanwezige hoogbouw in verhouding tot verstedelijkte gebieden), maar we blijven bij deelname op de hoogte van technologische ontwikkelingen op dit gebied in de regio. Daarnaast zijn we solidair met andere gemeenten die bereid zijn om hierin het voortouw te willen nemen en wordt bovendien voorkomen dat bij het later instappen alsnog hogere tarieven worden gehanteerd.

- Kosten en dekking van afvalkosten gemeente Geldrop-Mierlo

De afvalbeheerkosten (direct toe te rekenen kosten) van de gemeente Geldrop-Mierlo zijn relatief laag blijkt uit de Nederlandse benchmark Huishoudelijk Afval (HHA); 158 euro gemiddeld per huishouden in Geldrop-Mierlo ten opzichte van 175 euro gemiddeld landelijk per huishouden. Ook de afvalstoffenheffing is relatief laag in de gemeente Geldrop-Mierlo; ruim 223 euro gemiddeld per huishouden ten opzichte van 283 euro gemiddeld landelijk per huishouden.

Qua dekking van de kosten heeft de gemeente Geldrop-Mierlo gekozen voor de zuivere toerekening. Dit wil zeggen vaste kosten in het vastrecht en variabele kosten in het variabel recht. Hiermee is gekozen voor een laag risicoprofiel op de afvalstoffenheffing.

- Afvalprofiel gemeente Geldrop-Mierlo

Waar staat de gemeente Geldrop-Mierlo nu in het scheiden van grondstoffen. Hoe doen gemeenten in de regio het en hoe doen gemeenten het die beter presteren in dezelfde stedelijkheidsklasse? Het uitzoeken van deze vragen heeft geleid tot een korte benchmark. Deze zal ook als bijlage toegevoegd worden aan het nieuwe afval- en grondstoffenplan 2022-2025.

Benchmark

In de uitgevoerde benchmark is vergeleken met de gemeenten Eindhoven en Valkenswaard omdat deze gemeenten gezamenlijk de uitvoering ondergebracht hebben bij CURE. Daarnaast is vergeleken met Heeze-Leenden, Helmond en Nuenen om een vergelijking in de regio te krijgen. Tot slot is vergeleken met landelijk beter presterende gemeenten in dezelfde stedelijkheidsklasse, namelijk met de gemeenten Kampen, Winterswijk, Lochem en Deventer. Deze vergelijkingen geven prachtige inzichten. Globaal gezien presteert Geldrop-Mierlo binnen CURE de laagste hoeveelheid restafval. In de regio doen Heeze-Leenden en Nuenen het beter (lees: minder restafval per inwoner). Daar is de restafvalinzameling teruggebracht naar eenmaal per 4 weken. De gemeenten Kampen, Winterswijk, Lochem en Deventer doen het ook beter. Ook daar is de restafval inzameling teruggebracht naar eenmaal per 4 weken of is men overgestapt op omgekeerd/gespiegeld inzamelen (= restafval op afstand ondergronds gebracht).

Inwoner-onderzoek

91% van de respondenten uit het inwoneronderzoek vindt het scheiden van afval (heel) belangrijk. Inwoners zijn tevreden over de huidige afval- en grondstoffeninzameling. De afvalstromen rest, gft, PBD en OPK (papier) die allemaal aan huis worden opgehaald, scoorden minimaal een rapportcijfer van 8 of hoger. Over de afvalstromen grof tuinafval en de luiერinzameling is men het minst tevreden (rapportcijfer tussen de 6 en 6,7). Dit vergt in de toekomst nader onderzoek (wat vinden inwoners nog niet goed genoeg op dit gebied?).

Ook geeft het onderzoek ruimte voor nieuw beleid. 2% van de respondenten zet de GFT-container iedere 2 weken aan de straat en 7% van de respondenten zet de restafvalcontainer iedere 2 weken aan de straat. Moet deze inzamelfrequentie dan wel zo blijven?

Ook zien we in het onderzoek dat er ruimte is voor het toevoegen van service op het scheiden van groente, fruit en etensresten (GFE).

Het definitieve rapport van het inwoneronderzoek uitgevoerd door onderzoeksbureau Marintel wordt medio juni aan u toegezonden.

5. Opbouw scenario's

Als we bovenstaande samenvatten dan leidt dit tot de volgende route:

Milieu-ambitie

Wij stellen voor om in het nieuwe afval- en grondstoffenplan in principe vast te houden aan de milieu-ambities zoals die vastgelegd zijn in de nota duurzaamheid. Het gaat hierbij om het streven naar 95% hergebruikt afval en het streven naar een regionale circulaire economie. Waarbij we nadrukkelijk vastleggen dat dit de na te streven ambitie op termijn is, maar dat dit in deze planperiode 2022-2025 niet realiseerbaar is. Daarom willen we voor deze planperiode een ander doel formuleren en aangeven hoe we dat willen bereiken. Zo hebben we een ambitie (95% hergebruik) en een concreet te realiseren doel (minder dan 100 kg restafval per inwoner in de planperiode 2022-2025).

Systeemkeuze

Qua systeemkeuze stellen wij voor om de huidige uitgangspunten van het afval- en grondstoffenbeleid ongewijzigd voort te zetten. Het gaat dan om de volgende uitgangspunten:

- Focus op het scheiden van grondstoffen en het verhogen van de kwaliteit van grondstoffen.
- Bronscheiding van grondstoffen, met een mogelijke toevoeging van nascheiding.
- Een kostendekkende afvalstoffenheffing.
- Gedifferentieerde afvaltarieven (Diftar) met een laag risicoprofiel (vaste kosten in vastrecht).
- Hoge grondstoffenservice aan huis.

Service cq inzamelopties

Zowel landelijk, als in de gemeente Geldrop-Mierlo wordt gestreefd naar een verbetering van de grondstoffscheiding waardoor het restafval afneemt. Toch komt op dit moment nog ruim 151 kg restafval per inwoner vrij in de gemeente Geldrop-Mierlo. Om een trendbreuk te realiseren en het net zoals de 'beter' presterende gemeenten te gaan doen is een vermindering van de service op restafval nodig. Hierdoor worden inwoners aan het denken gezet en geprikkeld om grondstoffen beter te scheiden. Stap 1 in het grondstoffenplan is dan ook het voorstel om de inzameling van restafval terug te brengen tot 1x per 4 weken, gecombineerd met het opvoeren van flankerend beleid zoals hieronder beschreven (naar gelang de raad hiervoor kiest). Deze stap wordt halverwege de planperiode geëvalueerd, waarna de te nemen vervolgstappen bepaald kunnen worden op de service van restafval (inzameling nog verder verlagen of overgaan op omgekeerd/gespiegeld inzamelen). De inzameling van GFT, PBD en OPK worden in deze tussentijdse evaluatie ook opnieuw bezien. Vergen deze stromen bijsturing of voorzetting van de huidige inzameling?

Flankerend beleid

Om zoveel mogelijk samen met de inwoners te bewegen naar minder dan 100 kg restafval is de toevoeging van flankerend beleid gewenst. We denken hierbij aan:

- Preventie

Tuis-composteren blijven stimuleren; er staan op dit moment ongeveer 1.500 BioCom's uit binnen de gemeente.

Tegengaan voedselverspilling

Consuminderen stimuleren (bijv. verpakkingsvrij winkelen)

- Communicatie

Nieuw grondstoffenplan aanvullen met communicatieplan

Inzet op afvalcoaches en gedragsbeïnvloeding (PMD zakken buiten bij hoogbouw)

- Faciliteren

Pilots met o.a. bakjes en zakjes

- Innovatie/samenwerking

Verbinding zoeken met Taskforce afval ten aanzien van de nascheiding

Al deze opties zullen we in het op te leveren afval- en grondstoffenplan van de bijbehorende financiën voorzien zodat u punt-voor-punt een afgewogen keuze kunt maken.

6. Samenvattend; De route naar 100 kg restafval!

Samenvattend zien wij een gemeente met tevreden inwoners en een stabiele koers op het gebied van huishoudelijke afval- en grondstoffen. Dit willen we vasthouden terwijl we ook bewegen naar die circulaire economie met al haar uitdagingen.

Wij stellen voor om binnen de planperiode 2022-2025 de hoeveelheid restafval per inwoner in de gemeente Geldrop-Mierlo terug te brengen naar minder dan 100 kg. Dit doen we door de service op restafval te verminderen, maar tegelijkertijd door méér flankerend beleid in te zetten. Daarin kunnen

keuzes gemaakt worden die we willen aangeven via een service-matrix. In deze matrix worden een aantal mogelijke wijzigingen van de huidige inzamelmethoden genoemd en een aantal mogelijke flankerende maatregelen. Daarbij wordt ook aangegeven wat daarvan de financiële implicaties (extra kosten of inkomsten) zullen zijn.

Als u akkoord bent met de hierboven beschreven route dan werken wij alle aangestipte onderzoeken, scans, kaders en toekomstperspectieven uit tot het nieuwe afval- en grondstoffenplan voor de jaren 2022-2025. Deze zal na de zomer aan u voorgelegd worden in de oordeelvormende commissie van 4 oktober 2021, waarna besluitvorming door de raad kan plaatsvinden.